OIKEUSMINISTERIÖ

1.6.2016

LsN Tanja Innanen

Perustuslakivaliokunnalle

EHDOTUS EUROOPAN PARLAMENTIN JA NEUVOSTON DIREKTIIVIKSI NEUVOSTON PUITEPÄÄTÖKSEN 2009/315/YOS MUUTTAMISESTA KOLMANSIEN MAIDEN KANSALAISIA KOSKEVAN TIETOJENVAIHDON JA EUROOPPALAISEN RIKOSREKISTERITIETOJÄRJESTELMÄN (ECRIS) OSALTA SEKÄ NEUVOSTON PÄÄTÖKSEN 2009/316/YOS KORVAAMISESTA

Euroopan komissio on 19 päivänä tammikuuta 2016 tehnyt ehdotuksen (KOM (2016) 7 lopullinen) Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi neuvoston puitepäätöksen 2009/315/YOS muuttamisesta kolmansien maiden kansalaisia koskevan tietojenvaihdon ja eurooppalaisen rikosrekisteritietojärjestelmän (ECRIS) osalta sekä neuvoston päätöksen 2009/316/YOS korvaamisesta.

Direktiiviehdotusta on kevään aikana käsitelty useissa työryhmäkokouksissa, joista viimeisin on pidetty 30.5.2016.

Puheenjohtajan 30.5.2016 toimittaman asiakirjan 9376/16 mukaan kesäkuun oikeus- ja sisäasioiden neuvostossa asiassa otetaan vastaan edistymisraportti. Ennakkotiedoista poiketen puheenjohtaja esittää hyväksyttäväksi myös tekstiä, jonka mukaan jäsenvaltiot hyväksyvät (endorse) lähestymistavan EU-tasoisesta keskitetystä järjestelmästä, johon talletetaan ja jonka avulla vaihdetaan kolmannen maan kansalaisten sormenjälkitietoja ja näitä koskevien tuomioiden tietoja. Keskitetyn järjestelmän tavoitteena on sormenjälkitietojen täysin automaattinen vertailu, mutta jäsenvaltioille jäisi mahdollisuus henkilöiden suorittamaan verifiointiin kansallisella tasolla, jos tämä olisi tarpeen.

Käyntiosoite	Postiosoite	Puhelin	Faksi	Sähköpostiosoite
Kasarmikatu 25 HELSINKI	PL 25 00023 VALTIONEUVOSTO	02951 6001	09 1606 7730	oikeusministerio@om.fi

Asiakirjan 9376/16 sanamuodon hyväksyminen saattaa merkitä sormenjälkitietojen käytön periaatteellista hyväksymistä poliittisella tasolla, vaikka asian yksityiskohtainen käsittely on työryhmätasolla kesken.

U-jatkokirjelmä koskee komission 11.5.2016 esittämiä keskitettyjä teknisiä ratkaisuja.

Komission alkuperäisessä direktiiviehdotuksessa ehdotettiin, että ECRIS pysyisi eri jäsenvaltioihin hajautettuna IT-järjestelmänä. Kolmannen maan kansalaisten sormenjälkitietojen lisääminen osaksi direktiiviehdotusta aiheutti kuitenkin tarpeen selvittää uudelleen erilaisia teknisiä toteuttamistapoja ja niihin liittyviä kuluja.

Asiakirjassa WK 314/2016 on muun ohella esitetty ratkaisuksi, että kolmannen maan kansalaisten osalta muodostettaisiin keskitetty EU-tasoinen sormenjälkirekisteri (ratkaisut 3A ja 3B sekä 4A ja 4B). Ratkaisuissa 3A ja 3B kolmannen maan kansalaista koskevat sormenjälkitiedot olisivat keskitetyssä rekisterissä, mutta niin sanonut alfanumeeriset tiedot olisivat hajautettuna jäsenvaltioissa. Alfanumeeriset tiedot koskevat kolmannen maan kansalaisen henkilöllisyyttä määrittäviä tietoja, joiden avulla voitaisiin löytää osumia indeksifiltterin avulla. Ratkaisuissa 4A ja 4B sitä vastoin sormenjälkitietojen lisäksi myös edellä mainitut alfanumeeriset tiedot olisivat EU-tasoisessa keskusrekisterissä.

Keskitetyn sormenjälkirekisterin perustamiskulut olisivat merkittävästi pienemmät kuin hajautetun järjestelmän, jossa kaikkien jäsenvaltioiden tulisi erikseen perustaa uusi sormenjälkivertailujärjestelmä. Myös ylläpitokulut ovat pienemmät keskitetyssä sormenjälkirekisterissä kuin hajautetussa järjestelmässä. Keskitetyissä vaihtoehdoissa kulut jakaantuvat tasaisemmin jäsenvaltioiden ja EU:n välillä kuin hajautetuissa järjestelmissä.

Asiaa on käsitelty neuvoston työryhmän kokouksessa 13.5.2016. Tällöin kaikki puheenvuoron käyttäneet jäsenvaltiot kannattivat tai kannattivat alustavasti keskitettyjä ratkaisuja. Laajimman kannatuksen sai vaihtoehto, jossa sekä sormenjälkitiedot että alfanumeeriset tiedot olisivat keskitetyssä EU-tason rekisterissä.

Puheenjohtaja on 18.5.2016 jakanut asiakirjan 8999/16 COPEN 155, jonka pohjaksi ensimmäisen kerran on otettu keskitetty tekninen ratkaisu 4, jossa kolmannen maan kansalaisen sekä sormenjälkitiedot että henkilöllisyyden määrittämiseen liittyvät alfanumeeriset tiedot olisivat keskitetyssä järjestelmässä. Ratkaisu edellyttää useita muutoksia direktiiviehdotuksen sisältöön ja asiakirjassa 8999/16 esitetty on vasta ensimmäinen versio keskitettyyn järjestelmään perustuvasta sääntelystä. Asiakirja ei vielä sisällä tietosuojaa ja tietoturvaa koskevaa lisäsääntelyä.

Keskeistä on, että keskitetty ratkaisu edellyttäisi, että säädösinstrumenttina käytetään direktiivin sijasta asetusta ainakin siltä osin kuin kyse on EU-tasoisen järjestelmän perustamisesta. Kysymystä säädösinstrumentin luonteesta tulee huolellisesti arvioida asian jatkokäsittelyssä.

Esillä on myös ollut ehdotus, jonka mukaan lopullinen tarkistus siitä, vastaavatko sormenjälkitiedot toisiaan (sormenjälkien verifiointi) tulisi tehdä täysin automaattisesti EU-tasolla kuitenkin siten, että jäsenvaltioille jäisi mahdollisuus henkilöiden suorittamaan verifiointiin kansallisella tasolla, jos tämä olisi tarpeen.

Suureen keskitettyyn rekisteriin, joka sisältää biometrisiä sormenjälkitietoja, saattaa liittyä tietoturvaan ja tietojen väärinkäyttöön liittyviä riskejä.

U-jatkokirjelmässä katsotaan, että komission esittämistä teknisistä vaihtoehdoista hyväksyttäviä ovat hajautettujen järjestelmien (1 ja 2) lisäksi myös keskitetyt ratkaisut (3 ja 4). Vaihtoehtoa koskeva valinta tulisi perustaa kokonaisarviointiin. Tämän hetkisten arvioiden mukaan toteutettavuuden ja kokonaiskulujen kannalta tarkoituksenmukaisimpia ovat keskitetyt ratkaisut, joten Suomi kannattaa tällaisen ratkaisun hyväksymistä.

Lisäksi U-jatkokirjelmässä katsotaan, että myös keskitetyn järjestelmän osalta direktiiviehdotuksen jatkovalmistelussa tulee pyrkiä varmistamaan, että direktiiviehdotuksen tietosuojaa ja tietoturvaa koskevat säännökset ovat asianmukaiset. Keskitettyyn rekisteriin Suomesta toimitettavien tietojen osalta neuvotteluissa tulisi pyrkiä siihen, että noudatettaisiin jäsenvaltion kansallista lainsäädäntöä esimerkiksi sen osalta, minkä ajan kuluessa tiedot on poistettava rekisteristä. Lisäksi katsotaan, että neuvotteluissa tulee pyrkiä siihen, että päätös rikosrekisteritietojen luovuttamisesta tulee tehdä siinä jäsenvaltiossa, jonka rikosrekisteritiedoista on kyse, myös siinä tapauksessa, että sormenjälkien vertailun verifiointi tehtäisiin EU-tasolla.